

Aldona Zawojńska¹

Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej
SGGW

PRZEPIŁYWY FINANSOWE ŚRODKÓW UNIJNYCH NA ROZWÓJ ROLNICTWA I OBSZARÓW WIEJSKICH W POLSCE²

FINANCIAL FLOWS OF THE EU FUNDS ON AGRICULTURAL AND RURAL DEVELOPMENT IN POLAND

Synopsis. W dwóch pierwszych latach przynależności do Unii Europejskiej Polska była netto beneficjentem przepływów z budżetu Unii w wysokości 2,69 mld euro. Oznacza to przepływ netto na głowę mieszkańca równy 70 euro. Suma przepływów ze strony Unii od momentu włączenia wyniosła 7,2 mld euro, z czego 27% było przeznaczone na finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej. Komisja Europejska zaakceptowała rozliczenia polskich agencji płatniczych za lata 2004 i 2005 z wydatków na rzecz wsparcia rolnictwa finansowanych przez Sekcję Gwarancji EAGGF i za rok 2005 z wydatków na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

Słowa kluczowe: rolnictwo, obszary wiejskie, przepływy finansowe, Unia Europejska

Wstęp

W pierwszych latach najbardziej widoczną oznaką przynależności danego państwa do klubu europejskiego jest napływ funduszy unijnych. Spektakularne efekty członkostwa, takie jak indukowany nimi wzrost gospodarczy i podniesienie poziomu życia ludności, mogą pojawić się dopiero po kilku lub kilkunastu latach. Na razie fundusze UE wzbudzają wiele emocji i postrzegane są jako szansa na poprawę sytuacji finansowej nie tylko przez ich beneficjentów, ale również organizacje, które je w różnoraki sposób obsługują (banki, firmy doradcze, eksperckie itp.). Jednym z dowodów na ogrom zainteresowania są liczby odpowiedzi na hasła „fundusze unijne” i „fundusze UE” w portalu Google, których w czerwcu 2006 r. w wersji polskojęzycznej było w sumie ok. 1,2 mln. Dla porównania, na hasło „praworządność” uzyskano 76 tys., a na „rozwój gospodarczy” 445 tys. odpowiedzi.

Sukces Polski na arenie europejskiej zależy jednak nie tylko od pomocy finansowej przyznanej z budżetu UE, ale przede wszystkim od woli, determinacji i sprawności ich wykorzystania. Z punktu widzenia rozwoju rolnictwa i gospodarki żywnościowej istotna jest absorpcja środków dostępnych z funduszy rolnych UE, głównie tych przeznaczonych na unowocześnienie i restrukturyzację sektora rolnictwa.

Doświadczenia krajów UE-15 pokazują, że zamiana funduszy na efektywne i konkurencyjne przedsięwzięcia gospodarcze jest bardzo trudna. W niektórych z nich (Irlandia, Hiszpania, Portugalia) z upływem lat stopień absorpcji i efektywność funduszy wzrastały i odegrały one znaczącą rolę w procesie „doganiania” przez te kraje bardziej rozwiniętych go-

¹ Dr, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, tel. 022 59 34 036, email: aldona_zawojnska@sggw.pl

² Publikacja wykonana w ramach projektu badawczego „Efektywność i sprawność działania rolniczych agencji rządowych w Polsce” Nr 504-08020017.

spodarek UE. W niektórych (Grecja, Włochy i wschodnie landy Niemiec) zostały one zmarnotrawione [Meth-Cohn i Shields, 2005].

Głównymi „graczami” w procesie ich pozyskiwania i wykorzystania, obok władz lokalnych i innych organów publicznych oraz przedsiębiorstw prywatnych, są podmioty administrujące funduszami, w tym ministerstwa branżowe, instytucje płatnicze i agencje płatnicze.

Celem artykułu jest przedstawienie kwestii wykorzystania funduszy UE w Polsce ze szczególnym zwróceniem uwagi na przepływy pochodzące z EAGGF. Źródłem danych finansowych jest Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz dzienniki urzędowe UE.

Środki unijne w systemie finansów publicznych Polski

Ustawa z dnia 30.06.2005 r. o finansach publicznych traktuje środki z budżetu UE jako publiczne. Zalicza do nich m.in. środki pochodzące z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnych, Sekcja Gwarancji. Fundusze unijne są zatem elementem finansów publicznych państwa.

Tabela 1. Zestawienie przepływów finansowych środków unijnych od początku członkostwa Polski w UE (stan na dzień 31.03.2006 r.)

Table 1. Poland-EU accumulative financial flows since the first day of accession (by the end of March 2006)

Przepływy	EUR	PLN	Udział %
Transfery z UE do Polski	7 179 620 538,37	30 963 869 358,29	100,0
w tym: WPR	2 030 137 856,10	8 380 238 184,90	27,1
<i>w tym:</i>			100,0
dopłaty bezpośrednie ¹	844 258 346,59	3 345 661 513,03	39,9
interwencje rynkowe ¹	224 392 835,88	882 861 449,50	10,5
PROW ²	948 740 658,00	4 100 708 678,63	48,9
pozostałe transfery WPR ³	12 746 015,63	51 006 543,74	0,6
Wpłaty do budżetu UE⁴	4 469 309 367,07	18 231 557 317,70	100,0
DNB	2 961 341 457,17	11 895 131 225,83	65,2
VAT	1 064 486 737,72	4 289 588 619,40	23,5
TOR ⁵	443 481 172,18	2 046 837 472,47	11,2
Saldo rozliczeń RP - UE	2 688 178 098,03	12 643 528 629,40	x
Saldo rozliczeń budżetu państwa	-2 988 328 526,67	-12 148 737 336,84	x

^{1/} Według faktycznych kursów, po których dokonano przewalutowania napływających w EUR środków; ^{2/} Kurs średni dla okresu maj-grudzień 2004 r. (4,4165), przyjęty dla przeliczenia wartości transferów przepływających pomiędzy Polską a UE w 2004 r., a w 2005 r. i 2006r. kurs założony w ustawach budżetowych (4,42 i 3,97); ^{3/} Środki będące wynikiem dodatnich różnic kursowych i zaliczki na pozostałe programy realizowane w ramach WPR (środki przekazane do budżetu państwa przeliczone po kursie bieżącym, środki utrzymywane na rachunkach przeliczone po średniorocznym kursie prognozowanym w ustawie budżetowej); ^{4/} Dla składki wpłacanej w 2004 r. przyjęto kurs średni od maja do grudnia 2004 r. (4,4165), natomiast dla wpłacanej w 2005 r. i 2006 r. kursy rzeczywiste, po których dokonano przewalutowania; ^{5/} Tradycyjne środki własne, które stanowią 75% przychodów z cel i opłat rolnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Polska, jako członek UE, włączona jest w system finansowy obejmujący przede wszystkim budżet ogólny UE. Jest on akceptowany corocznie przez władze budżetowe UE

(Radę i Parlament Europejski) na wniosek Komisji Europejskiej i zawiera się w ramach wieloletniego planu finansowego, czyli tzw. 7-letniej perspektywy finansowej. Wysokość transferów do Polski jest ograniczona limitami wyznaczonymi w tej perspektywie.

Składka wpłacana przez Polskę do wspólnego budżetu w całości jest przekazywana z budżetu państwa, natomiast większość transferów z UE nie jest jego dochodem, a zasila takich beneficjentów jak rolnicy, przedsiębiorcy czy jednostki samorządu terytorialnego. Stąd saldo dochodów i wydatków budżetu państwa, związanych z transferami finansowymi z UE, jest ujemne i powiększa deficyt budżetowy (tabela 1).

Z budżetu państwa pochodzą również środki z przeznaczeniem na prefinansowanie transferów unijnych klasyfikowane jako rozchody budżetu państwa, natomiast kwota refundacji z budżetu UE stanowi jego przychód.

Po 23 miesiącach członkostwa w UE Polska była zdecydowanie beneficjentem netto wobec budżetu UE (tabela 1). Z każdych 100 zł transferów z UE do kraju w okresie 1.05.2004-31.03.2006 na politykę rolną skierowano 27 zł. Z tego prawie połowę przeznaczono na rozwój obszarów wiejskich, a 40% na dopłaty bezpośrednie.

Wykorzystanie funduszy unijnych na rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich

Przed przystąpieniem kraju do UE obawiano się, że zabraknie koncepcji jak wykorzystać pomoc unijną. Obawy te nie sprawdziły się. Według Ministerstwa Rozwoju Regionalnego [Informacja... 2006] w przypadku większości ogłoszonych konkursów, w ramach wszystkich programów operacyjnych, wpłynęło znacznie więcej projektów niż się spodziewano i niż można będzie zrealizować przy wsparciu funduszy unijnych. Do 31 marca 2006 r. najwyższy poziom wykorzystania środków w odniesieniu do dostępnej alokacji wystąpił w programach SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb” (30,4%) oraz „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich” (21,5%). W programach zarządzanych przez MRiRW, podobnie jak i w pozostałych, poziom dokonanych wydatków nie jest jednak równomierny. Obok działań, w których poziom płatności stanowi nawet 100% alokacji (np. „Ułatwianie startu młodym rolnikom”), występują również takie, w których nie wypłacono jeszcze żadnych środków (np. „Scalanie gruntów”) lub wypłacono ich bardzo mało, mimo wysokiej wartości zawartych umów. W przypadku 7 na 13 działań omawianego SPO wykorzystanie środków nie przekraczało 2% alokacji (tabela 2).

Zdaniem Kulawika i Wieliczko [2005], tak jak przewidywano, akcesja w sposób zdecydowany poprawiła warunki samofinansowania gospodarstw i przedsiębiorstw rolnych. Ponadto, zwiększone przepływy finansowe w rolnictwie stworzyły w konsekwencji unikalną

szansę dalszej poprawy kondycji podsystemu bankowego obsługującego ten sektor, a zwłaszcza banków spółdzielczych. Jednocześnie nastąpiła jednak kapitalizacja³ tego wsparcia oraz jego wyciek do otoczenia, a rolnictwo polskie weszło w fazę rosnącego uzależnienia od dofinansowania budżetowego.

Według Transparency International, po dwóch latach funkcjonowania funduszy strukturalnych w Polsce, nadal jest wiele problemów i nieprawidłowości w systemie ich wdrażania, zagrażających skutecznej absorpcji pomocy unijnej. Najważniejsze, które składają się na niski poziom absorpcji funduszy strukturalnych, to:

- nadmierna centralizacja, skomplikowanie i przeregulowania systemu instytucjonalnego zajmującego się dystrybucją pomocy unijnej;
- niedostateczny potencjał administracyjny;
- zbyt ni rygorystyczny proceduralny oraz ograniczenia w dostępie do informacji na etapie wnioskowania o pomoc unijną i realizacji projektów;
- przesadny formalizm, brak przejrzystości, nadmierna uznaniowość i brak zabezpieczenia przed konfliktem interesów na etapie oceny projektów przez ekspertów;
- naciski polityczne oraz brak przestrzegania zasady partnerstwa na etapie selekcji projektów [Niezależny... 2006].

Rola agencji płatniczych w przepływie środków finansowych

Teoretycznym uzasadnieniem dla istnienia agencji władz publicznych jest ich zdolność do sprawniejszego, niż władzy centralnej lub lokalnej, realizowania gospodarczych celów państwa. Zdaniem Owsiaka „wyraża się (to) w bardziej efektywnym wykorzystaniu zasobów, gdyż część wydatkowanych środków powraca do agencji, a te które wydatkowane są definitywnie, są na ogół związane z realizowaniem statutowych celów agencji” [Owsiak, 1999, s. 145]. Zaletą agencji może być również zdolność do mobilizowania środków z kilku źródeł, również niepublicznych.

Powierzenie realizacji polityki rolnej specjalnym agendum rządowym na początku transformacji systemowej było wyrazem przyjęcia w Polsce zinstytucjonalizowanego modelu interwencji na rynku rolnym. Miało ono na celu decentralizację instytucji oddziałujących na procesy restrukturyzacji rolnictwa oraz zwiększenie efektywności wykorzystania instrumentów bezpośrednich.

³ Kapitalizacja oznacza ogólnie wzrost wartości ziemi rolniczej i innych aktywów trwałych rzeczowych i niematerialnych powyżej poziomu, który byłby osiągnięty, gdyby rolnictwo nie otrzymywało zewnętrznej pomocy finansowej. Wiąże się więc również ze wzrostem poziomu czynszów dzierżawnych.

Zgodnie z Ustawą o utworzeniu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, agencja jest państwową osobą prawną. Nadzór nad nią sprawuje minister właściwy do spraw rozwoju wsi, a w zakresie gospodarki finansowej i gospodarowania środkami minister właściwy do spraw finansów publicznych. Podobnie, według ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych, ARR jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną. Podlega ministrowi właściwemu do spraw rynków rolnych, natomiast nadzór nad gospodarką finansową sprawuje minister właściwy do spraw finansów publicznych. Obie są akredytowanymi agencjami płatniczymi UE, które autoryzują, realizują i księgują płatności z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFGGA).

UE postawiła resort finansów wobec konieczności opracowywania bardzo precyzyjnych, pracołłonnych procedur związanych z rozliczaniem prefinansowania i dystrybucji środków na finansowanie WPR. Musi być w nich uwzględniony każdy najdrobniejszy krok, łącznie z czasem pracy niezbędnym dla opracowania określonych działań. Przykładowo, każdej decyzji musi towarzyszyć informacja, kto ją przygotował, kto sprawdził, kto podpisał.

Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, współpracując z Departamentem ds. Certyfikacji i Poświadczeń Środków z UE Ministerstwa Finansów oraz urzędami kontroli skarbowej, przeprowadza czynności sprawdzające w zakresie certyfikacji rachunków Sekcji Gwarancji EFOGR za dany rok finansowy. Przykładowo, dla roku kończącego się 15 października 2005 r. potwierdzono (30 stycznia 2006 r.), że zestawienie rachunkowe ARR za rok finansowy 2005, które miało zostać przekazane Komisji Europejskiej jest „prawdziwe, wyczerpujące oraz dokładne”. Rozliczenie rachunków agencji płatniczych w Polsce przez Komisję przedstawiają tabele 3 i 4.

Finansowanie polskiego rolnictwa i wsi w kontekście nowej perspektywy finansowej UE

Istotne, w odniesieniu do budżetu unijnego, są tzw. perspektywy finansowe. Perspektywa finansowa na lata 2007-2013 jest czwartym tego typu dokumentem finansowym UE, po I Pakcie Delorsa (1988-1992), II Pakcie Delorsa (1993-1999) oraz Agendzie 2000 (2000-2006), przedstawiającym planowany zakres wydatków i dochodów budżetowych Wspólnot.

Od stycznia 2005 r. rozpoczęło się wdrażanie radykalnej reformy WPR, której finansową podstawę stanowi decyzja szefów państw z października 2002 r. ustalająca górną granicę wydatków na rolnictwo dla pierwszego filara. Do 2013 r. w ujęciu realnym nie mogą one przekroczyć wydatków w UE-25 z 2006 r. Decyzja ta jest zaakceptowaną częścią ostatniej perspektywy finansowej. Zgodnie z nią, w UE-27 wydatki na WPR, w tym na rozwój obsza-

rów wiejskich, w 2007 r. mają wynieść 57,18 mld euro, a do 2013 r. wzrosnąć realnie zaledwie o 1,1%.

Fundusz rolny UE obecnie dzieli się na dwie sekcje: Orientacji i Gwarancji. W ramach Sekcji Gwarancji finansowane są: wspólna organizacja rynków rolnych (dopłaty bezpośrednie, subsydia eksportowe, skupy interwencyjne), określone wydatki w dziedzinie weterynarii i ochrony roślin, działania informacyjne i ocena WPR, działania na rzecz obszarów wiejskich (programy agrośrodowiskowe, rekompensaty dla obszarów w niekorzystnym położeniu, zalesianie, wcześniejsze emerytury) oraz przedsięwzięcia inwestycyjne na obszarach nienależących do celu 1. Z Sekcji Orientacji finansuje się pozostałe wydatki inwestycyjne na rzecz rozwoju wsi, których nie przejmuje Sekcja Gwarancji (działania celu 1) oraz inicjatywę Leader +.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r. [Rozporządzenie... 2005], od 2007 r. będą funkcjonowały dwa odrębne fundusze, stanowiące część budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich. Zarządzać nimi będzie komitet składający się z przedstawicieli państw członkowskich UE i Komisji. Wszelkie działania finansowane z nowych funduszy mają zostać poddane procedurze corocznego rozliczania rachunków agencji płatniczych. Dotychczas dotyczyło to wyłącznie działań w ramach Sekcji Gwarancji. Kontrola działań finansowanych z Sekcji Orientacji odbywała się w ramach wieloletnich programów wsparcia (według rozporządzenia w sprawie funduszy strukturalnych 1260/1999).

Nowy Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG) jest podobny do istniejącej Sekcji Gwarancji i ma finansować, na zasadzie podziału zarządzania między państwa członkowskie i Wspólnotę, wydatki na interwencje w zakresie regulacji rynków rolnych, refundacje w przypadku wywozu produktów rolnych do państw trzecich, płatności dla rolników przewidziane w ramach wspólnej polityki rolnej, jak również działania informacyjno-promocyjne. W sposób scentralizowany finansuje on wydatki dokonywane zgodnie z prawem wspólnotowym, m.in. na działania weterynaryjne i fitosanitarne oraz na wprowadzanie i utrzymywanie systemów informacyjnych rachunkowości rolniczej.

Obecne działania wspierające rozwój obszarów wiejskich nie będą już przechodziły przez EFRG. Właściwy do tego będzie Europejski Fundusz Rolniczy Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Na zasadzie podziału zarządzania między państwa członkowskie i Wspólnotę, ma on ponosić ciężar wkładu finansowego UE w programy rozwoju obszarów wiejskich wdrażane zgodnie z ustawodawstwem wspólnotowym dotyczącym wsparcia rozwoju obszarów wiejskich udzielanego za pomocą EFRROW. Skomasowanie środków na rozwój

obszarów wiejskich z obu sekcji ma na celu uproszczenie finansowania 2 filara WPR. Środki te dla UE-27 mają wynieść w 2013 r. łącznie 14,2 mld euro (w cenach z 2004 r.).

Za realizację płatności odpowiedzialne będą w dalszym ciągu agencje płatnicze ustanawiane przez państwa członkowskie. Jako akredytowane organizacje państw członkowskich będą miały za zadanie sprawdzanie dopuszczalności wniosków, zbieranie informacji o dokonanych płatnościach i przedkładanie niezbędnych dokumentów do Komisji.

Według rozporządzenia Rady, zobowiązanie budżetowe w EFRROW będzie następowało odrębnie na każdy program i na kilka lat, w podziale na roczne transze. Obowiązującym będzie zasada n+2, tzn. środki oddane do dyspozycji w ramach danego programu będą musiały być wydatkowane przed końcem drugiego roku następującego po roku postawienia środków do dyspozycji (n).

Państwa członkowskie będą zobowiązane przekazywać do Komisji deklaracje o wydatkach, a po zakończeniu roku budżetowego sprawozdania roczne oraz poświadczenie dotyczące kompletności, dokładności i merytorycznej prawidłowości przekazanych sprawozdań. W przypadku wydatków z EFRROW, agencja płatnicza zobowiązana jest poza tym sporządzać odrębne sprawozdania roczne dla poszczególnych programów. Nadzór Komisji polega na rozliczeniu rachunków agencji płatniczych (kompletności, dokładności i merytorycznej prawidłowości przekazanych sprawozdań) oraz badaniu czy i jakie kwoty należy wykluczyć z finansowania wspólnotowego.

Podsumowując, rozporządzenie stanowi jednolitą podstawę prawną regulującą finansowanie WPR. W miejsce dotychczasowych dwóch systemów kontroli wprowadza się jeden. Ujednocila się różne systemy zarządzania finansowego dla działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Pozostaje jednak drugi system zarządzania finansowego dla działań w ramach EFRG. Wydaje się, że uproszczenia te będą odczuwalne przede wszystkim przez administrację w Brukseli. W Polsce zmiany te obiektywnie uzasadniają istnienie dwóch odrębnych agencji płatniczych ze względu na dwa systemy zarządzania finansowego: różne sposoby płatności i różne procedury. Usprawnienie powinno być jednak przede wszystkim odczuwalne na wszystkich szczeblach, również przez beneficjentów i rolników. Obecnie narzekają oni na skomplikowane procedury i biurokrację, którym często towarzyszy opóźnianie wypłaty środków wsparcia.

Na państwa członkowskie spada zwiększona odpowiedzialność finansowa ze względu na przedłużenie okresu obciążania i zaostrzone przepisy w zakresie przekroczenia terminów oraz windykacji środków przez Komisję. Obecnie, skutki finansowe nieskutecznej windykacji spadają wyłącznie na Wspólnotę. Niestety, zwiększona odpowiedzialność poszczególnych

państw może spowodować utratę zainteresowania programami, a w rezultacie niekorzystnie odbić się na potencjalnych beneficjentach końcowych.

Według Rady agencje płatnicze akredytowane przez państwa członkowskie stanowią racjonalną gwarancję, że przeprowadzono niezbędną kontrolę przed przyznaniem beneficjentom środków z pomocy wspólnotowej. Dlatego wyłącznie wydatki realizowane przez akredytowane agencje płatnicze będą zwracane z budżetu wspólnotowego.

Państwa członkowskie oraz beneficjenci zaangażowani w realizację wspólnej polityki rolnej będą pokrywać wszelkie poniesione przez nich koszty zatrudnienia oraz koszty administracyjne.

O skali problemu świadczą chociażby zadania budżetowe ARiMR, które wymagały wzrostu liczby pełnozatrudnionych z 6435 w 2004 r. poprzez 7624 w 2005 r. do planowanych 8813 w 2006 r., czyli o 37%, przy dodatkowym sezonowym zatrudnieniu około 1500 osób w związku z obsługą kampanii przyjmowania wniosków o płatności bezpośrednie oraz płatności z tytułu niekorzystnych warunków gospodarowania [Czyżewski 2006, s. 8].

Wnioski

Przepływy środków finansowych pomiędzy UE a Polską w ciągu dwu lat od początku akcesji przyniosły stronie polskiej efekty netto równe ok. 70 euro w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Dotychczasowy wysoki poziom absorpcji środków wspólnotowych dostępnych dla gospodarstw rolnych i samorządów gminnych sugeruje, że efekty netto w rozliczeniach z UE utrzymają się do 2007 r.

Dokonane transfery z UE na rozwój rolnictwa, wsi i rynków rolnych wynosiły około 46% wpłat Polski do budżetu UE, czyli prawie w połowie stanowiły redystrybucję dochodu narodowego i przyczyniały się do pogłębienia deficytu budżetowego.

Z chwilą akcesji Polski do UE sektor rolnictwa uzyskał znacznie większe możliwości finansowania działalności bieżącej i rozwojowej. Korzyści dla beneficjentów zostaną jednak w pewnym stopniu zniwelowane już w 2007 r., kiedy Polska powinna zaprzestać stosowania szeregu instrumentów krajowego wsparcia budżetowego, w tym kredytów preferencyjnych, a także w 2008 r., gdy skończy się okres stosowania preferencyjnej stawki VAT na nieprzetworzone produkty rolne.

Literatura

- Czyżewski A. (2006): Opinia o projekcie ustawy budżetowej na 2006 r. (...) a także planach finansowych na 2006 r. ARiMR, ARR, ANR oraz Centralnego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych. Opinie i Ekspertyzy nr 35, Biuro Informacji i Dokumentacji Kancelarii Senatu.
- Kulawik J., Wieliczko B. (2005): Wsparcie finansowe polskiego rolnictwa w pierwszym roku po integracji z Unią Europejską. *Biuletyn Informacyjny ARR* 12 (174), ss. 10-23.

- Meth-Cohn D., Shields K. (2005): Accessing EU funds in the new Member States: best practice from around Europe. *The Economist Briefing Paper*, marzec 2005, The Economist Newspaper Ltd.
- Informacja o stanie realizacji programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. (2006). MRRegionalnego, Warszawa.
- Owsiak S. (1999): *Finanse publiczne, teoria i praktyka*. PWN, Warszawa.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej. (2005). *Official Journal of EC L 209*, ss. 1-25.
- Niezależny raport dotyczący wdrażania funduszy unijnych w Polsce. (2006). Transparency International. Tryb dostępu: <http://www.transparency.pl/www/?a=21&b=22&c=102&d=191&text=193>, data odczytu: maj 2006.
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych. (2004). *Dz. U.* 42, poz. 386 z późniejszymi zmianami.
- Ustawa z dnia 29 grudnia 1993 r. o utworzeniu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. (2004). *Dz. U.* 1994 nr 1 poz. 2 (tekst pierwotny), *Dz. U.* 2005 nr 31 poz. 264 (tekst jednolity).
- Ustawa z dnia 30.06.2005 r. o finansach publicznych, (2005). *Dz. U.* nr 249, poz. 2104, nr 169, poz. 1420 oraz z 2006 r. nr 45, poz. 319.

Abstract. In the first two years of membership Poland was a net beneficiary of flows from the EU budget. This translated into numbers means that Poland got from the EU 2.69 billion euro more than it paid. On a per capita basis, this means a net EU payment of 70 euro per person. EU-Poland accumulative financial flows since the first day of accession have reached a total of 7.2 billion euro of which 27% was spent on financing of the CAP. To ensure that Poland can absorb the EU funds effectively and manage them properly, a well-functioning administrative structure must be put in place. One of the key players in this structure is the Ministry of Agriculture and Rural Development which is responsible for programming and management of the funds allocated to agriculture and rural areas via two paying agencies: AMA and ARMA. The accounts of the paying agencies of Poland concerning expenditure financed by the EAGGF, Guarantee Section, with respect to the 2004 and 2005 financial years as well as expenditure on rural development with respect to 2005 were cleared by the European Commission.

Key words: agriculture, rural areas, financial flows, European Union